

Q

Activiteiten OSA 2013

Het **Ontwikkelcentrum Stadslandbouw Almere** (OSA) is opgericht in 2011 met als doel bij te dragen aan de ontwikkeling van een stad waarin stadslandbouw een natuurlijk onderdeel vormt van de stedelijke leefomgeving, en voedsel een natuurlijke bijdrage levert aan de gezondheid van mens en stad. OSA realiseert dit door samen met lokale partijen nieuwe initiatieven op het gebied van stadslandbouw en stedelijk voedsel te initiëren, en bestaande initiatieven naar een hoger niveau te tillen. In dit activiteitenoverzicht wordt een beeld geschetst van de initiatieven waar OSA in 2013 aan bijgedragen heeft.

www.os-almere.nl
info@os-almere.nl

CAH-Vilentum Almere

Dinand Ekkel
Gaston Remmers
Kees Knook
Willieanne v.d. Heijden

OMFL

Herman Vermeer
Jessie de Lange

Wageningen UR

Arjan Dekking
Jan Eelco Jansma

Witteveen + Bos

Maarten Schäffner

Q

Monique van der Plas,
Programmamanager van
Almere Buiten

*In Almere maken we samen
Growing Green cities!
OSA stimuleert 'feeding' en
'greening' met netwerken en
deskundig advies.*

Floriade 2022

In 2013 kreeg de voorbereiding van de Floriade 2022 gestalte, met als centrale thema's feeding, greening, healthyng en energizing. Stadslandbouw, stedelijk voedsel, en de ontwikkeling van passende commerciële en maatschappelijke business cases, vormen hierin een terugkerend

element. Niet alleen in Almeerse context, maar ook in de context van de Metropoolregio Amsterdam – die loopt van IJmuiden tot Urk. Almere werkt via 3 sporen toe naar de Floriade van 2022: de wereldexpo, de gebiedsontwikkeling van het Floriade terrein en de "Making Of".

Vooral in de Making Of, het traject in aanloop naar de Floriade, zitten veel raakvlakken met de activiteiten van OSA. De Making Of is een meerjarige beweging, en bestaat uit een doorgaande stroom aan activiteiten, projecten en dialogen waarin best practices worden gecreëerd, verzameld en uitgewisseld uit een veelheid van concrete inspirerende initiatieven in de praktijk op de thema's van de Floriade.

Veel OSA activiteiten zijn te beschouwen als bijdragen aan deze 'Making of...'. Voor meer informatie:

arjan.dekking@wur.nl en g.remmers@cahvilentum.nl.

Vernieuwend groen ondernemen

De Vaart er in! - duurzame ontwikkeling van twee bedrijventerreinen in Almere Buiten

In 2013 heeft OSA, samen met het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling, het project "De Vaart er in" uitgevoerd, in opdracht van de ondernemers van het glastuinbouwgebied De Buitenvaart, het industrieterrein De Vaart, en de gemeente Almere. Het project beoogt een stimulerend kader te scheppen voor samenwerking van alle partijen die belang hechten aan een duurzame gebiedsontwikkeling van De Vaart en De Buitenvaart in de context van de nabijgelegen natuurgebieden en woonwijken. Kernachtig samengevat is het uiteindelijke doel: economische vitalisering van de bedrijventerreinen door verduurzaming en door koppeling met de kansen in aanpalende gebieden. Local4local is daarbij het kernbegrip.

Het project is onderverdeeld in 3 actielijnen.

Actielijn 1: de beeldvorming van nieuwe duurzame bedrijfs- en verdienmodellen. Hiervoor zijn een aantal excursies naar stadslandbouwbedrijven en glastuinbouwbedrijven met nieuwe verdienmodellen gemaakt en zijn er diverse thematische workshops georganiseerd.

Actielijn 2: actie-onderzoek naar de mogelijkheden van local4local. Belangrijkste aandachtspunten zijn: energie en biomassa, duurzame oppervlakte exploitatie (een systeem waarbij verticale wanden meervoudig benut worden), marktonderzoek voedsel en stadslandbouw en flexibel vervoer. De resultaten van deze twee actielijnen zijn samengebracht in **actielijn 3:** een duurzaamheidsstrategie voor de toekomst van De Vaart en De Buitenvaart. Aan dit intensieve project hebben een flink aantal ondernemers van zowel de Vaart als de Buitenvaart actief deelgenomen en is er altijd nauwe afstemming geweest met de gemeente Almere. Het project concludeert dat beide bedrijventerreinen en hun omgeving veel onbenutte en onderbenutte kwaliteiten hebben die zeker bekeken vanuit de bril van de Floriade 2022, het waard zijn om omgezet te worden in nieuwe renderende en aantrekkelijke business cases. Bijvoorbeeld rondom energie en reststromen, of voedsel. De Stuurgroep van het project heeft besloten een 'Samenwerkingsverband Duurzame Doorontwikkeling De Vaarten' te creëren, om de

Ron van Zwet,
Onze volkstuinten onder glas

Door OSA heb ik dit jaar een nog bredere visie gekregen op stadslandbouw en alles wat er bij komt kijken, maar vooral ook waar er kansen liggen. Dit is voor mij zeer nuttig geweest

aanbevelingen uit te werken. De eindrapportage, net als de rapportage van het onderzoek naar potentie van de Almeerse voedselmarkt, is te vinden op de site van OSA en van CAH Vilentum, www.kcgroen.nl Voor meer informatie:

g.remmers@cahvilentum.nl

Praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere

In het praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere werken een aantal agrarische ondernemers, distributeurs en andere ketenpartijen samen om meer agrarische producten lokaal af te zetten. Hierbij richten ze zich op consumenten, retail (supermarkten en natuurvoedingswinkels) en catering (restaurants, cateraars en instellingskeukens). In samenwerking met het Centrum Biologische Landbouw is de website www.lokaalvoedselalmere.nl omgezet naar www.lokaalvoedselflevoland.nl en uitgebreid met een groot aantal adressen uit het fotokookboek 'Proef de Smaak van Flevoland'. Op deze website worden consumenten geïnformeerd over de Flevolandse producenten en waar de producten gekocht of gegeten kunnen worden. De website is gepresenteerd op diverse evenementen die in het kader van de Week van de Smaak werden georganiseerd; onder andere op de streekparade in Almere. Het netwerk benadert lokale retailers om samen met hen de mogelijkheden van de verkoop van lokaal voedsel in de supermarkten te bespreken. Hiervoor is het belangrijk dat deze producten ook als lokaal product te herkennen zijn. Stadsboerderij Almere ontwikkelde hiervoor bijvoorbeeld een eigen etiket voor hun conserven. Producten van deelnemers aan het netwerk worden ook gebruikt in een aantal restaurants en instellingskeukens, bijvoorbeeld: brasserie Bakboord, het gemeentehuis en het mediapark in Hilversum.

Voor meer informatie: janeelco.jansma@wur.nl.

Q

Ingrid Cremer, projectleider Centrum Biologische Landbouw & Regiocoördinator Week van de Smaak Flevoland

Vanuit het project Proef de Smaak van Flevoland heb ik met veel plezier samengewerkt met het praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere. Gezamenlijk hebben we daardoor onder andere invulling kunnen geven aan een mooie nieuwe website, www.lokaalvoedsellevoland.nl, die in de Week van de Smaak Flevoland breed onder de aandacht is gebracht!

Q

Koos Hopster, retail consultant

Een mooie synergie tussen onderwijs en bedrijfsleven. Inmiddels groeit de (h)erkenning van het concept. We koersen nu af naar concrete realisatie, indien exploitatie technisch haalbaar in Lelystad.

Flevomarkt

De Flevomarkt is een unieke formule, met retail, educatie en horecadoelstellingen met als achtergrond een voorwaartse integratie vanuit regionale producenten. OSA partners OMFL en CAH ondersteunen dit initiatief. Naast de initiatiefnemers zijn er 13 participanten die mee investeren. Na een uitvoerige verkenning van het draagvlak voor dit initiatief in Almere is de focus verlegd naar Lelystad. Hier ziet men de komst van de Flevoboombgaard, het Flevo eetcafe, de Flevomarkt en de Flevofabriek als 'de oplossing' voor de revitalisering van het gebied rond de Waaggarage. Er is intensief samengewerkt met CAH Vilentum. In een drietal bijeenkomsten is gesproken over de toekomst van de glastuinbouw. Studenten hebben voor de Flevomarkt een aantal zaken onderzocht. De output bestaat uit een onderzoek naar consument-acceptatie en onderzoek naar het mede-eigenaarsmodel. Er staat nog een onderzoek naar cross-docking en een onderzoek naar de invulling van de Flevofabriek op stapel. Voorts is CAH Vilentum actief deelnemer in de stuurgroep. Over de Flevomarkt is er communicatie geweest via Omroep Flevoland en via de brochure die te vinden is op www.retail-consultant.nl.

Voor meer informatie: w.van.der.heijden@cahvilentum.nl en delange@omfl.nl.

Almere Oosterwold

Oosterwold is een gebied van 4.300 hectare aan de oostkant van Almere. Initiatieven, zowel groot- als kleinschalig, kunnen gefaseerd in de tijd in het gebied landen. Het gaat hier om organische groei; blauwdrukken behoren tot het verleden. Vooral PPO-WageningenUR is reeds jaren actief betrokken bij het proces dat geleid heeft tot de ontwikkelstrategie van Almere Oosterwold en is ook nu de uitvoering steeds dichterbij komt nog actief. In 2013 is er bijvoorbeeld een excursie naar een aantal inspirerende voorbeelden van Stadslandbouw georganiseerd en is er een folder gemaakt. Voor meer informatie: janeelco.jansma@wur.nl.

De Burger aan zet

VINDplaats Zenit www.vindplaatszenit.nl

Dat er op de plaats waar nu Almere ligt 10.000 jaar geleden ook al mensen woonden weten slechts weinig mensen. Het gebied was in die tijd een enorm moeras waar de rivier de Eem doorheen stroomde. Op rivierduinen langs deze rivier woonden periodiek mensen. Op ruim 50 plaatsen in Almere worden hiervan sporen teruggevonden. VINDplaats Zenit is één van de oudste en grootste en ligt midden in Almere Buiten. Samen met de Koninklijke Nederlandse Heidemij (KNHM) heeft OSA het initiatief genomen om met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers een plan te bedenken voor de inrichting van VINDplaats Zenit. Er zijn een aantal ontwerpessies georganiseerd, hierna is er een team Zenit geformeerd dat met de verdere inrichting en programmering aan de slag gaat. Team Zenit bestaat uit een aantal buurtbewoners, ondernemers, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties. Die inrichting is samen te vatten met de sleutel woorden functioneel, educatief en aangenaam.

Q

Q

Cora Spaans, deelnemer team Zenit

'Voor ons als bewoners en ondernemers die de VINDplaats Zenit tot een succes willen maken, is de kennis en kunde OSA van grote waarde. Ook het lokale netwerk helpt ons om te zorgen dat we niet twee keer het wiel uitvinden, maar kunnen leren van andere vergelijkbare initiatieven in Almere.'

Zo zal binnen een mooie omwalling op de grote VINDplaats ruimte komen voor fruitbomen, een kruidentuin, en school/volkstuinjes. Op de kleine VINDplaats denkt men aan een amfitheatertje met educatieve functie. Op 12 juni 2013 was de symbolische ingebruikname van de VINDplaats. Sindsdien is Team Zenit aan de slag met de uiteindelijke invulling van VINDplaats Zenit. OSA heeft hierin de rol van adviseur. Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Almeerse Weelde

Almeerse Weelde is een groep ambachtslieden die zich gepassioneerd bezig houden met voedsel uit hun eigen omgeving. Onder de vlag van Almeerse Weelde werken ze samen aan het uitwisselen van kennis, het verkopen van producten en relatiegeschenken, verzorgen van maaltijden, kookworkshops, eetbare wandelingen enzovoort. OSA ondersteunt Almeerse Weelde door het concept verder te professionaliseren. Zo is er in 2013 een website www.almeerseweelde.nl en een kook-, en inspiratieboek; "Almeerse Weelde, eten voor het oprapen" gemaakt. Dit boek werd gepresenteerd op het oogstfeest van Stadsboerderij Almere.

Ook hebben zich weer een aantal nieuwe deelnemers aan Almeerse Weelde verbonden. Op deze manier wordt de groep versterkt en het aanbod, zowel op het gebied van producten als diensten, uitgebreid.

Almeerse Weelde staat volop in de belangstelling. Zo won Almeerse Weelde de wisselbokaal 'Almere Broodje 2013'. Deze wisselbokaal wordt jaarlijks uitgereikt aan een veelbelovend initiatief dat actief is met 'eetbaar Almere'. Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Q

Majorie Former, deelnemer
Almeerse Weelde

Arjan Dekking van OSA zet Almeerse Weelde letterlijk op de kaart. Hij kent de wildplukplekken waar de ingrediënten groeien voor lokale gerechten, zoals walnoten, mirabellen en kornoeljes. Met zijn medewerking is het boek 'Almeerse Weelde, eten voor 't oprapen' tot stand gekomen en de website www.almeerseweelde.nl. Een mooi initiatief voor een eetbare groene stad.

Kenniskring Buurtmoestuinen

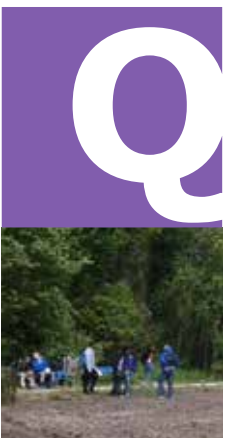
De Kenniskring is een gezamenlijk initiatief van OSA en Vereniging Buitenstad. OSA treedt op als coördinator. De Kenniskring bestaat uit een groep van ongeveer 20 mensen die, ieder op zijn eigen manier, actief zijn op het gebied van buurtmoestuinen en schooltuinen. Ook medewerkers van de gemeente nemen deel aan de kenniskring. Dat deze aanpak werkt blijkt wel uit een in 2013 gehouden evaluatie. Hierin geven alle deelnemers aan dat de Kenniskring hen geholpen heeft om hun initiatieven op een hoger plan te krijgen. De kenniskring heeft enkele deelnemers voldoende vertrouwen gegeven om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Zonder kenniskring was het initiatief waarschijnlijk niet tot stand gekomen. De Kenniskring komt eens in de zes weken bij elkaar. Belangrijke onderdelen van deze bijeenkomsten zijn: inspiratie, intervisie, kennisoverdracht en contact met de gemeente Almere. Samen met de deelnemers wordt gezocht naar mogelijkheden om de initiatieven te ondersteunen. De Kenniskring is in juni op excursie geweest naar Amsterdam. Hier werden een aantal inspirerende voorbeelden op het gebied van schooltuinen en buurtmoestuinen bezocht. Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl

Monique Seynen,
initiatiefnemer Moestuin Genoeg

Een poos geleden liep ik rond met een goed groen plan, heel veel enthousiasme maar weinig handvatten om het plan gerealiseerd te krijgen. Via de gevestigde paden bij de Gemeente kreeg ik nul op het rekest en al gauw leek het mooie plan een zachte dood te sterven. Tot ik in contact kwam met de Kenniskring Buurtmoestuinen. Het is heerlijk om met mensen die net zo denken als jij, te praten over de mooie ideaalbeelden die we allemaal hebben. Maar het is nog mooier te zien dat initiatieven daadwerkelijk van de grond komen en een plek vinden in Almere

Stadsakker Den Uijlpark

Het project Stadsakker Den Uijlpark, dat de Stichting Stad en Natuur, het Echnaton College en CAH Vilentum uitvoerden, werd in 2013 afgerond met een symposium 'Doorakkeren'. Studenten van verschillende groene hoge- en middelbare scholen, leerlingen van het Echnaton, wijkbewoners en educatieve medewerkers van Stad en Natuur legden een stadsakker aan, waar allerlei soorten groenten, fruit en kruiden werden geteeld. Het bleek nog niet zo heel eenvoudig tot een gezamenlijke aanpak te komen, omdat iedere organisatie vaak zijn eigen manier van werken heeft, maar uiteindelijk viel er toch letterlijk en figuurlijk veel te oogsten. Op het symposium werden de successen gevierd, sprak wethouder Peeters zijn waardering uit voor de resultaten en werden afspraken gemaakt over het vervolg. Voor meer informatie: d.ekkel@cahvilentum.nl.

Grensverleggend beleid

Kennisagenda Stadslandbouw Flevoland

Dit project is in opdracht van de Provincie Flevoland uitgevoerd door OSA in samenwerking met het Centrum voor Biologische Landbouw en Syntens. Projectdoelen waren kennisdeling- en kennisversterking van Flevolandse partijen die actief werken aan stadslandbouw en voedsel, synergie creëren tussen deze partijen, concrete praktijkcasussen een stap verder brengen, en het vormen van een Kennisagenda Stadslandbouw Flevoland. Hiervoor is een inventarisatie uitgevoerd van alle, ruim 350 relevante Flevolandse partijen, is een tweetal veldbezoeken naar Almere (De Vaart en De Buitenvaart) en Lelystad (De Groene Velden) gebracht en is een excursie georganiseerd naar de Beter Eten Beter Leven coalitie in Brabant, een samenwerkingsverband tussen zorginstellingen en regionale voedselproducenten. Het voorstel van de projectgroep is om kennisdeling Stadslandbouw Flevoland te versterken in de vorm van een Praktijkkring Stadslandbouw (Community of Practice). Dit betekent dat de kennisdeling gestructureerd wordt rondom 8-10 concrete praktijkcasussen dan wel uitdagingen waar coalities zich vormen of behoren te vormen. Deze praktijk-coalities hebben elk hun eigen ontwikkelingsdynamiek, en worden met elkaar verbonden in een doelgericht excursie- en intervisieprogramma, gevormd rondom een brandende vraagstelling. Voorgesteld is tevens om een jaarlijkse Flevolandse Dag van de Stadslandbouw te organiseren, waarin betrokken praktijkcasussen hun voortgang melden en nieuwe praktijkcasussen en -coalities zich aankondigen. De Kennisagenda Stadslandbouw Flevoland 1.0 is te vinden op de site van OSA en CAH Vilentum, www.kcgroen.nl en heeft mede aan de basis gestaan van het nieuwe provinciale programma Duurzaam Door, waarin onder meer voedsel centraal staat. Voor meer informatie: g.remmers@cahvilentum.nl.

Carina van Dijk,
beleidsmedewerker Ruimte
en Mobiliteit van de Provincie
Flevoland.

Mooi om te zien dat een aantal Flevolandse organisaties de handen ineem hebben geslagen op het thema stadslandbouw en stedelijk voedsel. Kennisinstellingen, het bedrijfsleven en lokale initiatieven hebben elkaar gevonden. Zeer belovend voor de toekomst, wat mij betreft smaakt het naar meer!

Q

Jan Wachtmeester, directeur Stad & Natuur Almere
Ik ken OSA nu vooral als partner in de ambitie om alle groenpartners meer met elkaar te verbinden. En daar gaan we mooi mee verder in 2014!

Wayne Roberts
Almere is a city with thrilling ambitions and challenges. The Almere Development Centre for Urban Agriculture is unique in its kind and I have witnessed the bridging role it plays in making food work for city vitality. Great collaborative effort with Vereniging Buitenstad. Keep up the good work!

Samenwerking Groene Partners

De samenwerkende Groene Partners Vereniging Buitenstad, Stichting Stad en Natuur, de Gemeente Almere en OSA hebben een samenwerkingsstrategie voor Growing Green Almere ontwikkeld. Met elkaar streven de partijen naar een duurzame en diverse groene stad, gemaakt door haar inwoners, gebruikers en vrienden. Overal in de stad komen al groene initiatieven op. Van school- en buurtmoestuinen tot productie van duurzame energie. Het Growing Green gedachtegoed sluit naadloos aan op de Almere Principles. De groep Groene Partners heeft zich geleidelijk uitgebreid met Staatsbosbeheer, Flevolandschap, Landschapsbeheer Flevoland, het Centrum voor Architectuur, Stedenbouw en Landschap van Almere (Casla), het Centrum voor Biologische Landbouw (CBL), het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) en Natuur en Milieu Flevoland (NMF). Voor het vervolg staat op de korte termijn het uitbreiden van de contacten met onderwijs, woningbouwverenigingen en het bedrijfsleven op het programma. Op de langere termijn willen de groene partners toewerken naar een Green City Council. Voor meer informatie: arjan.dekking@wur.nl.

Bezoek Wayne Roberts

Wayne Roberts is wereldwijd befaamd als voedselstrategie analist en staat bekend als de drijvende kracht achter de Toronto Food Policy Council. Hij adviseert over de rol van overheden bij stadslandbouw en geeft inzicht hoe stadslandbouw en stedelijk voedsel in een breder kader in gemeentelijk beleid ingebed kan worden. In januari 2013 gaf Wayne Roberts op de vestiging van CAH Vilentum een Masterclass over gemeentelijk voedselbeleid voor een publiek van professionals uit heel Nederland.

Als follow-up bracht hij in april 2013 een bezoek aan Almere, op uitnodiging van Vereniging Buitenstad. Deel één van zijn bezoek bestond uit een expert meeting en diner waarbij Wayne Roberts in gesprek ging om over de voedselstrategie voor Almere te spreken. Deelnemers waren vertegenwoordigers van particuliere groene initiatieven, stadsboeren en vertegenwoordigers van organisaties die zich met stadslandbouw bezig houden, vertegenwoordigers uit de gezondheidszorg en vertegenwoordigers van de Gemeente Almere. Deze meeting vond plaats op Stadsboerderij Almere. Deel twee vond plaats in de Nieuwe Bibliotheek Almere waarbij naast Wayne Roberts, Arnold Michielsen, voorzitter van de Land- en Tuinbouworganisatie Regio Noord sprak over de insteek van de land- en tuinbouw in Flevoland, gericht op de toekomst en op de Floriade in 2022. Daags daarna ging Gaston Remmers met Wayne Roberts in gesprek over voedsel, stadslandbouw en food councils. Van dit gesprek zijn een aantal instructieve filmpjes gemaakt, te zien op de site www.kcgroen.nl. Voor meer informatie: g.remmers@cahvilentum.nl.

OSA in 2014

OSA is in 2012 en 2013 betrokken geweest bij allerlei activiteiten op het gebied van stadslandbouw, zowel in een ondersteunende als in een initiërende rol; zowel met burgers, bedrijven als met overheden. Stadslandbouw en stedelijk voedsel blijven thema's die heel veel enthousiasme, initiatieven en partijen aantrekken, wereldwijd, in Nederland en ook in Almere. De vraag komt dan ook steeds weer terug welke specifieke rol OSA in de diverse coalities kan vervullen. Hierover is in 2013 geregeld van gedachten gewisseld met partners binnen en buiten het netwerk, en dit heeft geleid tot de initiatieven en projecten zoals in dit overzicht vermeld. De rol die OSA het meest lijkt te passen is die van verbinder en ontwikkelaar van commerciële en maatschappelijke business cases, van kennis & innovatie en van opleidingen. Op de site van CAH Vilentum www.kcgroen.nl is een publicatie n.a.v. deze reflectie te downloaden. Ook in 2014 zal OSA volop doorgaan met het verder uitbouwen van haar activiteiten. Hierbij lukt het steeds beter om onderling synergie te creëren en nieuwe verbindingen te maken. Belangrijke projecten in 2014 zijn het Praktijknetwerk Lokaal Voedsel Almere, wat in 2014 versterkt zal worden door de samenwerking aan te gaan met de CAH-Vilentum Almere. Ook de ondersteuning van maatschappelijke business cases in de Kenniskring Buurtmoestuinen en VINDplaats Zenit zijn een belangrijk speerpunt. CAH Vilentum zet voorts in op het creëren van een langjarige leer-werkovereenkomst met de bedrijventerreinen Buitenvaart en De Vaart, en op verkennen van het business potentieel van Personalised Food. Daarnaast zullen er nieuwe initiatieven ontstaan door het verder uitbouwen van de samenwerking met de groene partners, de gemeente en de uitvoering van het provinciale programma Duurzaam Door. Stadslandbouw en stedelijk voedsel gaan steeds meer een natuurlijk onderdeel vormen van de Almeerse leefomgeving. OSA blijft een bijdrage leveren aan deze duurzame ontwikkeling.